

Kalábrie – špička italské boty

Cesta do Kalábrie, která na mapě vypadá jako špička italské jezdecké boty, zavání exotikou. Pro mnohé Italy ze severu je nejjihnější část Apeninského poloostrova zaostalou Afrikou, kde se poctivě dodržuje pouze zákon odpolední siesty. Kalábrie dnes patří k nejhudším evropským regionům. Nezaměstnanost v ní přesahuje dvacet pět procent, chybí jí průmysl i historické památky, které by lákaly zástupy turistů. Přesto díky jedinečným přírodním předpokladům patří k cestovatelsky nejperspektivnějším oblastem Evropy. Čistý vzduch, téměř 800 kilometrů dlouhé pobřeží s převážně písčnými plážemi, hory, pitoreskní městečka a vyhlášená pikantní kuchyně jsou lákadla, která sem rok od roku vábí více a více turistů. Mohou si vybrat z pobřeží dvou moří, Tyrhénského a Jónského. V Kalábrii končí Apeniny, když se propadají do Messinské úžiny. Nejvyšší vrcholek Dolce Dorme se tyčí na severu kraje v masívu Monte Pollino a dosahuje výšky 2.270 metrů. Nejvyšší partie pohoří Sila a Aspromonte se zdvihají do téměř velehorských výšin. Horský vzduch v nich vytváří prostředí jako ve střední Evropě a tak se ve vzdálenosti jen několika desítek kilometrů od subtropického pobřeží pěstují brambory a v lesích rostou houby. V listopadu v horách může napadnout sníh, ale moře má ještě kolem dvaceti stupňů a vybízí ke koupání. Až do konce 20.století, kdy se tady rychlým tempem začal rozvíjet cestovní ruch, byla Kalábrie krajem zemědělců a společenských vyděděnců. Pobřeží bylo plněno piráty a v horách řádili desperáti, na které nedosáhla ruka zákona. Metropole jižní Itálie, Neapol, byla příliš daleko, za devatero neprostopupnými horami. Proto v Kalábrii nejsou významné středověké, renesanční nebo barokní památky. Zato je tento region považován za kolébkou a současnou světovou velmoc v pěstování lékořice, brokolice, feferonek, sladké cibule, bergamotů nebo cedrátů. Pestrá je i etnická skladba jeho obyvatel. Zatímco na přelomu 19.a 20.století odsud odešel milión lidí za lepším životem do Ameriky a po 2.světové válce stovky tisíc lidí zaměřily za prací do severní Itálie, jiné národy přicházely sem. V 15.století se v kalábrijských horách usadili Albánci, kteří sem prchli před Turky, v 16.století tady našli útočiště Provensálci valdenského vyznání, kteří byli ve své vlasti pronásledováni a vražděni pro svou kacířskou víru. Na konci 90.let 20.století se zde usadily tisíce kurdských uprchlíků. Od dob antiky zde žijí Řekové, kteří obývají jižní svahy pohoří Aspromonte, dodnes hovoří klasickou homérovskou řečtinou a vyznávají pravoslavné náboženství.

Řekové se podepsali i na největší slávě Kalábrie. Tento region prožil svůj zatím jediný rozkvět v klasickém období řeckého starověku. Od začátku 8.století př.n.l. byl kolonizován řeckými osadníky, kteří v něm viděli zaslíbenou zemi. Podle řeckého výrazu pro dobytek či po mytickém králi Italovi, vnukovi trojského hrdiny Odyssea, tuto zemi nazvali Italia. Je paradoxem, že region, jenž dnes patří k nejhudším oblastem země a musí být dotován ze státní kasy, dal celému nynějšímu státu jméno. Když se název Itálie rozšířil pro prostor od Sicílie až po Alpy, získal region jméno podle italského národa „Brutium“. Teprve ve středověku se začal užívat název Kalábrie, který původně patřil jižní Apulii. Nejslavnějším obyvatelem regionu v klasickém období byl filosof a matematik Pythagoras. Ten žil v 6.století př.n.l. v Krotónu na východě dnešní Kalábrie. Prý tam vymyslel pojmy jako filosof nebo matematik. Vedl spolek zasvěcenců, kteří se zabývali lidskou duší i dalšími filozofickými otázkami a podstatu světa se snažili pochopit pomocí čísel. Slavnou pythagorovu větu, již se na základní škole učí děti po celém světě, prý převzali od Asyřanů nebo Egyptanů. Řecká města na východě Kalábrie vzkvétala a topila se v bohatství. Sybaris mělo tři sta tisíc obyvatel, jeho obyvatelé žili v přepychu a pořádali své vlastní olympijské hry. V 6.století př.n.l. žil v Krotónu zápasník Milón, jenž vyhrál na šesti olympiádách za sebou. Zřejmě anatomicky nejdokonalejší sochy z klasického období se nenachází v Řecku, nýbrž jsou pokladem archeologického muzea v kalábrijském Reggio. Víno Ciro se v Kalábrii produkuje už více než 2500 let. Ve starověku se podávalo olympijským vítězům a patří tak k nejstarším nápojům na světě.

Kalábrie je regionem starých řeckých mýtů. Odehrává se tu nejeden příběh Homérový Odyssey. V době, kdy žil a tvořil slepý básník svůj slavný epos, Řekové začínali kolonizovat jihoitalské břehy. Ty pro ně byly zemí opředenou tajemstvím a nevysvětlitelnými riziky. Kalábrii v jejich představách obývaly mytické příšery. Šestihlavá saň Skylla požírala námořníky v Messinské úžině. Na východě Kalábrie se prý rozkládalo království Fajáků, pohostinných bytostí, jež se oproti Skylle těšily oblíbě lidí a bohů. Zatímco Skylla v Homérově vypravování sežrala Odysseovi šest námořníků, fajácký král Alkinos ho obdaroval a nechal odvézt přes Jónské moře na jeho rodný ostrov Ithaka, kam se vrátil po dvaceti letech dobývání Tróje a následného bloudění Středomořím.

Abychom se dostali na nejjihnější cíp pevninské Itálie, museli jsme projet tři rakouské země, Bavorsko a pak protnout devět italských regionů. Za svtání jsme překonali hradbu pohoří Monte Pollino, jež odděluje Bazilikátu od Kalábrie. Nejjihnějším italským krajem jsme pak cestovali celé dopoledne a uvědomili si tak, že je jedním z největších italských regionů. 15tisíc km² ho činí větším celkem, než představuje republika Černá Hora. Po překonání horských masívů Sila a Serre jsme u **Tyrhénského moře** dosáhli oblasti Capo Vaticano, jež je nejzápadnějším výběžkem jižní Kalábrie a zakončuje poloostrov Porra. Z Prahy jsme ujeli na 2.000 kilometrů. Naši základnou pro poznávání jižní Kalábrie se stala turistická vesnička **Santa Maria** při **zátoce Gioia Tauro**, přímo pod 700 metrů vysokou stolovou horou **Monte Porro**. Santa Maria má jméno podle kostelíka z 18.století, který je jedinou stavbou z původní rybářské osady. Zátoka Gioia Tauro nese stejné jméno jako přístav, jehož jeřáby a světla jsme mohli vidět na druhém břehu zálivu. Jde o největší překladiště nákladních lodí v Itálii a vstupní bránu pro kontejnery převážně čínského zboží, které míří na evropský trh. Večer jsme si z pláže mohli všimnout i záře majáku na mysu **Capo Vaticano**, mysu, jenž má své jméno podle antických kněží, Vatikánů. Je tvořen žulovými a pískovcovými skalami a plážičky, které se nachází přímo pod ním, se pravidelně v prestižních anketách umísťují mezi deseti nejlepšími plážemi celé Itálie. Capo Vaticano není jen turistickým

centrem. Představuje tradiční zemědělskou oblast. Na pozemcích mezi hotely a apartmány se pěstují olivy, citrusy, jahody a především cibule. Jde o vyhlášenou tropejskou cibuli, která se odsud exportuje až do Skandinávie. Jak jsme se mohli přesvědčit při jejím ochutnání, jde o šťavnatou a sladkou odrůdu, která nepálí a v Kalábrii se dává nejen do salátů, ale i do marmelády nebo do zmrzliny. Tropejská cibule má hodně vitamínů a prospívá krevnímu oběhu. Propaguje ji akademie, která sídlí ve vesnici Santa Domenica. A její úzkou uličkou, jen pár centimetrů pod balkóny, jsme projížděli, když jsme se vydali na první výlet.

Tropea – barokní balkón Kalábrie

V úterý jsme si ještě před skončením siesty prohlédli město Tropea, které trůní 40 metrů vysoké skalní plošině přímo nad **zátokou Santa Eufemia**. Počtem 8tisíc obyvatel je největší obcí v oblasti Capo Vaticano. Tropeu sice podle legendy už v mytických časech založil silák Herkules, avšak její skutečná historie se začíná psát teprve před dvěma tisíci lety, kdy zde měli římsí legionáři vystavit válečné trofeje. A odtud asi pochází její jméno, původně „Trofea“. Prosperity dosáhla až v době severských vládců, Normanů, kteří se zmocnili jižní Itálie ve 2. polovině 11. století. Normané si vykolíkovali nejj jižnější pevninský výběžek svého panství pomocí opevněných měst a Tropea byla jedním z nich. Ve 12. století zde vystavěli **katedrálu Panny Marie**. Ta si dodnes uchovála strohý ráz z jejich časů. Vedle Panny Marie zde později začali uctívat patronku města, svatou Dominiku, a románská stavba obdržela barokní přístavby a oltáře. Jako zázrakem přežila nejen častá zemětřesení, ale i bombardování za 2. světové války. Nevybuchlé bomby, jež zasáhly katedrálu, jsou toho svědkem. Tropea prosperovala i v dobách habsburských panovníků, kteří vládli jižní Itálii od 16. do 18. století. Byla svobodným královským městem a rozrostla se daleko za hradby. Sídlil zde biskup, bohatí šlechtici a obchodníci si budovali paláce. Některé se dochovaly dodnes. Z dané doby jsme si ukázali honosné žulové portály i **jezuitský kostel** (il Gesu), jezuitský chrám na půdorysu byzantského kříže. Jelikož jsou ulice a některá prostranství města zakončeny zábradlím a vyhlídkami na tyrkysové moře, a protože zde převládá barokní architektura, označuje se Tropea jako „barokní balkón Kalábrie“. Na začátku naší prohlídky jsme se od bývalé brány **Porta Vaticana** dívali na **ostrůvek Santa Maria** s bývalým benediktýnským klášterem a dnes kostelem, jenž má podobu danou mnoha přestavbami od středověku až po začátek 20. století. Při zemětřesení v roce 1783 došlo k posunu mořského dna a ostrůvek opustil vodní svět a stal se součástí pevniny, stejně jako **skalisko San Leonardo**, jež jsme i ukázali na závěr naší prohlídky. Tropeu jsme mohli ochutnat prostřednictvím pikantních delikates, jejichž základem je kalábrijský krémový salám nduja. Ten se vyrábí z vepřového masa a feferonek ve vesnici Spilinga. A kolem té jsme projížděli, když jsme se ve čtvrtek vydali na okruh podél jižní Kalábrie.

Okruh podél špičky italské boty

Nejdříve jsme se podél střediskové obce Ricadi a salámové vesnice Spilingy vyšplhali na náhorní plošinu poloostrova Porra. Až k přístavu Gioia Tauro jsme projížděli zemědělským krajem, kde se ve vyšších polohách pěstuje obilí a chovají ovce i kozy a v nižších výškách produkují olivy a citrusy. Mluvili jsme o kalábrijské mafii „ndraghetté“, která je dnes nejnebezpečnější italskou zločineckou organizací. Ročně vydělá možná až stovky miliard eur na obchodu s drogami, vysáváním evropských fondů, parazitováním na veřejných stavbách, kontrolou přístavu v Gioia Tauro, únosech a dalších nelegálních aktivitách. V klanových válkách ndraghetty jsou ročně zabity desítky lidí.

Po exkurzi do světa kalábrijského podsvětí jsme se z tunelů v pohoří Aspromonte vynořili v rybářském městečku **Scilla** na **Fialkové riviéře (Costa Viola)**. Obec má sotva 5tisíc obyvatel, ale hned tři odlišné tváře. My jsme vystoupili z busu u moderního kostela Panny Marie a po schodech se vyšplhali do čtvrti **San Giorgio**, která má novou podobu, danou obnovou města po zemětřesení v roce 1908. Ze 20. století pochází radnice i **kostel svatého Rocha** (San Rocco), patrona Scilly. Z ochozu hlavního náměstí jsme si prohlédli prakticky jedinou památku ve městě, která přežila ničivé otřesy, 500 let starou **pevnost** střežící vjezd do Messinské úžiny. Hrad se vypíná přímo na skále, v jejíž jeskyni se měla v mytických dobách ukrývat **příšera Skylla**. Zahledli jsme se i směrem k Sicílii, kde se nacházel velký vír, jenž potápěl lodě a Homér ho označoval jako Charybdu. Z horního San Giorgia jsme sestoupili do pitoreskní rybářské čtvrti **Chianalea**. Tam jsme si všimli lodí s vysokým stožárem, které se používají k lovu mečounů, velkých ryb, z nichž se připravují vynikající steaky. Řekli jsme si, že vody Tyrhénského moře mezi Sicílií a Kalábrií jsou hlavním loveckým revírem mečounů v rámci celé Itálie. Tunelem ve skále, v níž se měla ukrývat šestihlavá saň Skylla, jsme prošli do třetí čtvrti Scilly, letoviska **Marina Grande**. To je nejznámějším střediskem Fialkové riviéry. Na konci promenády na nás čekal bus. Z odstupu jsme viděli, že Skylla, stejně jako historičtí vládci jižní Itálie, měla ze skály pod kontrolou veškeré lodě, které vplouvaly nebo vyplouvaly z **Messinské úžiny**. Minimálně 3 kilometry široký průliv mezi Sicílií a Apeninským poloostrovem, mezi Tyrhénským a Jónským mořem byl kvůli silným proudům, vírům, podmořským skaliskům, mlhám a zemětřesením ve starověku považován za smrtící cestu. Četli jsme si, kterak se v mytickém oparu odehrálo drama Homérovy Odysseji. Homér ústy svého hrdiny píše: „*Vjeli jsme do prokleté úžiny zoufale naříkající. Tu číhala Skylla a tam zase hltala hrozná Charybda slanou spoušť vodní. A když ji vyvrhovala, nadýmala se syčíc, jak měděnc nad plameny, a s hukotem strašným. Pěna se vysoko rozstříkovala a třísnila vrcholky skalisek, pak padajíc smáčela obě. Jakmile slanou vodu počala hltati zase, propadl se střet strhujícího jícnu, ve skalách dunělo strašně a bylo vidět sinálé dno. Smrtelná hrůza schvátila plavce...*“ Zkazky o Charybdě vycházely z povědomí o nebezpečných vírech a silných proudech, které ve starověku v průlivu dokázaly potopit

nejednu galéru. „Zatímco stáli jsme ztuhlí předtuchou smrti a zírali před sebe vytržštěně, Skylla se nahnula ze skály zvolna a vylvila si z lodi šest mužů, odvahou srdcí i pružností paží nejsilnějších. Ohlédl jsem se z přídi do nitra letící lodi a zřel jsem již pouze nad sebou ruce a nohy druhů, jež uchvátily. Křičeli zoufale a lkali marně, volali na mne naposledy. Když rybář z výběžku skály v nadidlo hodí rybkám, udičku na dlouhém prutu, táhne mrskající se kořist na skálu k sobě, tak se svíjeli zoufale oni, když Skylla je vytahovala. Žrala je v otvoru sluje pohledu bolestnějšího na vlnách mořských, ač jsem již tolik běd prožil...“

Hrůzné Odysseovy prožitky jsme ze sebe setřásli na vyhlídkovém parkovišti nad Messinskou úžinou. Krátce nato jsme se ocitli v jónské části Messinské úžiny a přesvědčili se, že největší kalábrijské město - **Reggio di Calabria** kromě promenády nemá co nabídnout. Věhlasné archeologické muzeum je pro rekonstrukci již několik let zavřené, nejslavnější rodák města - módní návrhář Gianni Versace byl před 16 let zavražděn a kontroverzní česká miss Diana Kobzanová tu již pár let nebydlí. A tak jediné **promenáda** od architekta Piera Luigi Nerviho, která z jedné strany kopíruje městské pláže u Messinské úžiny a z druhé alej obrovitých fikusů, magnólií a dalších exotických stromů, dává smysl návštěvě města. Reggio má historii, která jde až do 8.století př.n.l., kdy bylo založeno řeckými osadníky. Avšak kvůli válečným konfliktům a řádní přírodních živlů se tu nedochovaly žádné památky. Při zemětřesení v roce 1908 spadly téměř všechny budovy a co nezničily záchvěvy, dokonala přílivová vlna tsunami. Reggio obývá zhruba 180 tisíc lidí, kteří žijí v moderním městě. Zato náš další cíl, městečko **Pentedattilo**, oficiálně nemá žádnou populaci. Leží v nejjihnější části Apeninského poloostrova, ve výšce kolem 300 metrů nad Jónským mořem, v oblasti dodnes obývané řeckou populací. Pentedattilo má helénské jméno, které znamená „Pět prstů“, podle skály, jež se jako d'áblova dlaň zvedá nad ním. Opuštěné městečko duchů Pentedattilo muselo být před téměř 50 lety vyklizeno. Jeho obyvatelé si o kilometr dál vystavěli stejnojmennou novou obec. Avšak své původní nemovitosti udržují někteří majitelé dodnes. Funkční je i **kostel svatého Petra a Pavla**, jenž má dnes podobu ze 17. a 18.století. Z Pentedattila jsme přehlédli scenérii, která připomíná řeckou krajinu. Sledovali jsme ostře řezané jižní svahy pohoří Aspromonte i charakteristické vyschlé kamenné řečiště, které se snadno promění v dravý proud, jak jsme se při náhlé průtrži mračen mohli přesvědčit. Panorama Pentedattila nenarušuje nová zástavba a naplňuje tak představu o tradičním kalábrijském vnitrozemském sídle v podobě orlího hnízda.

Tím je i **Gerace**, jež přímo ve svém jménu připomíná krahujece. Městečko trůnící na 500 metrů vysokém kopci je ukázkou normanské městské architektury s hradem na nejvyšším, vlastním centrem na prostředním a řemeslnickou čtvrtí na nejnižším bodě. S touto koncepcí bylo Gerace vybudováno Normany v průběhu 11. a 12.století na místě staršího byzantského města. Jeho zakladatelům na začátku 9.století podle legendy ukázal cestu krahujec, řecky ierax a z toho zkomolením vzniklo italské jméno „Gerace“. Město tak má ve svém znaku krahujece a je pokračovatelem antického Locri, které bylo zničeno při arabském vpádu do pobřežní nížiny. Přeživší obyvatelé se usadili na ploché skále, v relativním bezpečí při vpádu od moře. Turistickým vláčkem jsme ze poslechu kalábrijské lidové hudby – **tarantelly** vyjeli z parkoviště busů až na nejvyšší bod města, kterým je **normanský hrad** z 11.století. Potom jsme se nechali fascinovat úzkými uličkami i výběrem z dvaceti šesti kostelů, které vypovídají o tom, že ve středověku mělo Gerace více obyvatel než dnešní sotva tři tisícovky. Hlavní kostel města, **katedrála Panny Marie**, pochází z 11.století a představuje typ strohého normanského pevnostního kostela. Svou délkou 70 metrů je největším chrámem v Kalábrii. Ukázali jsme si i **kostelík svatého Jana** (San Giovanello), jenž pochází z doby, kdy v Gerace početně převládali Řekové nad Italy a který je dodnes pravoslavným chrámem. Gotický **kostel svatého Františka** (San Francesco) uvnitř ukrývá hrobky slavné kalábrijské rodiny Ruffů a zvenku se chlubí arabsky vyhlížejícím portálem. Barokní **kostel Ježíšova srdce** (Sacro Cuore) má pro změnu působivou kameninovou kupoli. Zaujalo nás, kterak se ve městě prolíná středověká architektura s pozdějšími barokními přístavbami. Všimli jsme si tohoto mixu třeba i na charakteristických městských branách, které mají zadní stranu středověkou a čelní v novější barokní úpravě. Když jsme prošli **Sluneční branou** (Porta del Sole), ocitli jsme se na hradebním ochozu města. Skrz střechy **čtvrti Borgatella (Borgo)** jsme se podívali na rovnou čáru pobřeží Jónského moře hluboko pod námi. V Gerace jsme klepali na dveře středověké minulosti a toulali se mezi mořem a nebeskými vrcholky kalábrijských hor. Z vyhlídek jsme se zadívali k jihu směrem k hoře Montalto, která výškou téměř 2.000 metrů trůní **pohoří Aspromonte** a celé jižní Kalábrii. A těmito horami jsme se po serpentinách proplétali, když jsme projížděli Apeninský poloostrov od Jónského zpět k Tyrhénskému moři. Projížděli jsme po severních zalesněných svazích národního parku Aspromonte a již za tmy dorazili zpět do Capo Vaticano.

Liparské ostrovy – mytické sídlo boha větrů

„Připluli jsme pak ke skalám Aiolie. Aiolos žil tam, miláček bohů. Aiolie je plovoucí ostrov, hrazený kovovou hradbou a příkrými skalními útesy. Dvanáct synů a dcer žije tam v paláci jeho, šest líbezných dcer a šest statných synů, a dcery dal za ženy synům. Celý den znějí vzdušnými síněmi radostné zvuky fléten...“ Psal Homér ve své Odysseji. Z té jsme si citovali, když jsme vyplouvali z kalábrijského přístavu **Tropea**, abychom navštívili ostrovy, jejichž jméno se v italštině ještě dnes odvozuje od vládce větrů, Aiola (italsky Eola). Čeština je zná pod jménem Liparské ostrovy. Jde o souostroví, které se táhne v délce 140 kilometrů od nejzápadnějšího Alicudi až po nejvýchodnější Stromboli. Nejjihnější ostrov Vulcano leží pouhých 35 kilometrů severně od Sicílie, nejsevernější Stromboli se nachází necelých 60 kilometrů západně od kalábrijského pobřeží, jak jsme pohledem přeměřovali při pohledu z mysu Capo Vaticano. Eolie tvoří sedm ostrovů, které jsou ve skutečnosti vulkány, jejichž špičky přečnívají nad hladinu Tyrhénského moře. Nejstarší z nich vznikly před stovkami tisíc let, nejmladší Vulcanello se vynořilo teprve ve 3.století př.n.l. Lipary jsou součástí tzv.ohnivého oblouku, který se

táhne od Etny až po Vesuv na rozhraní africké a evropské litosférické desky. Působí jako ventily a čas od času upouští něco magmatu, jenž se v těchto místech nepředstavitelnou silou tlačí na zemskou kůru. Podmořské sopky Vavilov nebo Marsili stále nabývají na velikosti a jednoho dne se mohou vynořit jako nové ostrovy. Připomněli jsme si, že podle starého mýtu se právě na Lipanech se Odysseus setkal s božským Aiolem. Ten pravděpodobně sídlil na Stromboli, které v Homérových dobách díky sopečné aktivitě měnilo svou podobu a mohlo být považováno za pohyblivé. Každý Aiolův syn spolu se svou manželkou ovládal jeden ze zbývajících šesti ostrovů. Vládce větrů přijal Odyssea vlídně, pohostil ho a jako dar mu věnoval měch, do něhož uzavřel všechny nepříznivé větry. Do plachet galéry trojských hrdinů opřel vánek, jenž je pozvolna poháněl směrem k domovu. Těsně před příplutím k domovskému ostrovu Odysseus usnul. Námořníci neudrželi svou zvědavost na uzdě, otevřeli měch a vypustili vichřici, která jejich koráb zahnal daleko od domova. Když se Odysseus probudil a zjistil, co se přihodilo, málem zešlel. Vrátil se na Aiolův ostrov a žádal o prominutí a další pomoc. Vládce větrů se však na Odyssea zlobil, že jeho námořníci neuposlechli jeho rady a vyhnal trojské hrdiny od bran svého paláce.

Na Liparské souostroví jsme podnikli dva výlety. Ten první směřoval na ostrov, který se nachází ke Kalábrii nejbližší. Pokuřující kužel Stromboli rostl z vody přímo před námi. A postupně nabíral svou skutečnou velikost, která obnáší dvanáct km² na kruhovém půdorysu, jenž mu v antické řečtině dal jméno Stronghlyly, dnešní Stromboli. Řekli jsme si, že jde o tři tisíce metrů vysoký vulkán, z něhož pouhých 920 metrů vyčnívá nad mořskou hladinu. Liparské ostrovy vyrůstají ze tří kilometrové podmořské propasti a jsou tak ve skutečnosti velehorami, i když dosahují nadmořských výšek jen v řádu stovek metrů. Stromboli představuje jednu z pěti pravidelně vybuchujících sopek na světě. Každých deset až dvacet minut dochází k zářivým erupcím. Sopka je stará jen několik desítek tisíc let. Svůj reliéf měnila ještě ve starověku a u starých Řeků tak budila respekt. Měla pro ně i strategický význam. Je od ní vidět na kalábrijské pobřeží i na další Liparské ostrovy. Její noční erupce září na desítky kilometrů a tak se pro ostrov ujalo označení „maják Středomoří“. Jules Verne nechal hrdiny svého románu „Cesta do nitra země“ vrátit se domů skrz kráter Stromboli. V roce 1930 tu došlo k ničivé explozi, která z ostrova vyhnala naprostou většinu z pěti tisíc tehdejších obyvatel. Dnes tu žije asi desetina jejich původního počtu. Přestože je Stromboli neustále vybuchujícím vulkánem, žádná jeho vesnice nikdy zničena nebyla. Po erupcích v dubnu roku 2003 se vytvořily sedm metrů vysoké vlny a ani ty nenapáchaly větší škody. Nedivili jsme se, že tak dramatické prostředí inspirovalo proslulého italského režiséra Rosselinioho k natočení filmu Stromboli o lásce s nebezpečnou sopkou za zády. Filmař se příběhem a prostředím nechal natolik unést, že sám tady roku 1949 prožil milostný román s herečkou Ingrid Bergmanovou, která v jeho filmu ztvárnila hlavní roli.

Stromboli jsme navštívili dvakrát. V pondělí bylo naším jediným cílem, ve středu jsme se tu zastavili při cestě z Lipari do Kalábrie. To jsme obepluli celý ostrov kolem dokola a minuli jednu z nejzapadlejších vesniček v Evropě – **Ginostru**, jejímž okrajem se prohnala láva při erupci před deseti lety. Ginostra není s jinou vesnicí spojena žádnou pozemní cestou a nemá ani vlastní přístav. Protože Stromboli ten den bylo naším třetím ostrovem, procházka uličkami jeho metropole San Vicenza nás nelákala. Osady na Stromboli jsme si prohlédli již v průběhu pondělního výletu. To jsme prošli městečkem **San Vincenzo**, jež nese jméno podle architektonicky nezajímavého kostela na hlavním náměstíčku. Osada **Fico Grande** byla vybudována ve stylu řecké kykladské architektury. Její bílé domy kontrastují s tmnou barvou vulkánu a pestrobarevnou středomořskou vegetací. Zástavba na Stromboli končí vesnicí **San Bartolo**, která se jmenuje podle barokního kostela, zasvěceného patronovi celého souostroví. Přestože jde o nejstarší a architektonicky nejzajímavější chrám na ostrově, zůstává pro veřejnost uzavřený. Po západu slunce jsme se vrátili na loď a na ní zamířili ke svahu **Sciara del Fuoco** (Žhavá cesta), který nabízí nejúchvatnější pohled na vybuchující vulkán. Všimli jsme si i ostrůvku **Strombolicchio**, na kterém se tyčí maják. Skalisko je pozůstatkem staršího ostrova, jenž se explozemi rozmetl a uvolnil prostor současnému Stromboli. Naše loď se pohupovala na klidné mořské hladině, když jsme hypnotizovali zhruba 700 metrů vysokou hranu kráteru nad Sciara del Fuoco. Měli jsme štěstí. Během jedné hodiny třikrát z hory vytryskl žhavý oranžový gejzír do takové výšky, že se dostal nad hranu kráteru a byl pozorovatelný i z naší lodě. Když vypršel čas určený pro představení, kapitán zapnul motor a hnal naši loď k východu.

Na Lipary jsme se vrátili ve středu, když jsme za dvě a půl hodiny odysseovské plavby přistáli na Vulcanu, zhruba sto kilometrů vzdáleném ostrově. **Vulcano** bylo považováno za sídlo boha kováře a vládce sopek Hefaista, římského Vulkána. Ten se o ostrov dělil s jedním ze šesti Aiolových synů. Ve starověku o sobě dával tak razantně vědět, že ostrov byl pokládán za posvátný a lidé se mu vyhýbali. Při poslední velké erupci v roce 1890 Vulkánus zničil vše živé, co tehdy na ostrově bylo. Od té doby sopka tzv. spí. Má ucpaný jícen a v jejím magmatickém krbu se hromadí plyny, které jednoho dne vyhodí celý vrcholek do povětří. Na ostrově, který zabírá plochu dvacet km² a obývá ho jen několik stovek stálých obyvatel, lze velmi dobře sledovat doprovodné vulkanické jevy. Ukázali jsme si jezírko, kde každou minutou vyvěrá litr sirného bahna. Díky němu se Vulcano stalo lázeňským místem, kde se léčí artrózy a jiné choroby pohybového ústrojí, stejně jako kožní nemoci. V blízkosti jezírka se pod mořskou hladinou nacházejí horká zřídla. Když jsme vystoupali na hranu Velkého kráteru, ve výšce kolem 300 metrů nad mořem, tak jsme nejen hleděli na jeho dno, ale zároveň jsme pronikli do pole fumarol, sirných par, jež unikají ze zemského nitra. Pochopili jsme, proč lidé v minulosti věřili, že čerti smrdí po síře. Peklo je pod zemským povrchem a z děr, které procházejí skrz zemskou kůru, se line sirný zápach. Při pohledu od kráteru jsme měli Liparské ostrovy jako na dlani. V oparu vlevo se rýsovaly siluety Alicudi a Filicudi, naproti nám zřetelné kontury Lipari a za ním dvě vyhaslé sopky na Salině, vpravo jsme viděli Panareu a Stromboli.

Z Vulcana jsme se plavili bárku k jižnímu pobřeží ostrova **Lipari**. Při cestě jsme se potkali se skalními útvary v podobě sedícího papeže nebo mumie faraóna. Minuli jsme **Jeskyni andělů**, průrvu v pestrobarevné

lávě. Řekli jsme si, že skaliska čouhající z moře se v Itálii nazývají „faraglioni“ a připomínají kyklopem Polyfémem vyrvané a odhozené kusy hor. Chuť Liparských ostrovů jsme poznávali při ochutnávce místních panini, plněných mimo jiné plody (kukunčiny) a poupata hořkého kapary. Lipari je největším ostrovem celého souostroví. Zabírá plochu bezmála čtyřicet km² a obývá ho více než deset tisíc lidí. Ostrov nese jméno po vůdci ausonského obyvatelstva, Liparovi, který podle legendy před více než třemi tisíci lety přivedl na souostroví svůj italský národ. Zdrojem obživy tu kromě zemědělství a rybolovu už od starověku byla těžba obsidiánu a pemzy. Jakmile jsme připluli na ostrov, do plejády jihoitalských měst jsme si přiřadili metropoli souostroví, stejnojmenné **Lipari**. Tomu vévodí **pevnost** ze 16.století, která zaujímá místo antické akropole. Před nájezdy nenasytných pirátů kdysi chránila především městskou honoraci, včetně biskupa. Pevnosti dominuje **katedrála apoštola Bartoloměje**, jehož ostatky tady byly umístěny od antiky až do středověku, než je převezli na italskou pevninu. Katedrála je nejvýznamnější architektonickou památkou souostroví. Má podobu barokního kostela z konce 17.století. Pro obyvatele ostrovů je místem, ke kterému upínají pozornost, když se cítí v ohrožení. Bartoloměj je patronem souostroví.

Odpoledne jsme vydali na plavbu z liparského přístavu Marina Corta. Pluli jsme podél červené vulkanické skály **Monte Rosso**, druhého největšího městečka na Lipari – **Canneta** i podél dnes již nepoužívaných **lomů na pemzu**. Po necelé hodině plavby jsme dosáhli ostrova **Panarea**. Na jeho západních útesech byly odkryty základy osady z doby bronzové. Před 3400 lety tady lidé vybudovali středisko z kamenných domů. Geologicky je Panarea jedním z nejstarších Liparských ostrovů. Kdysi její vulkán v sobě našel tolik síly, že se vlastní explozí rozmetal. Z ostrova zůstalo jen torzo, jehož plocha tři km² z něj činí nejmenší obydlý ostrov archipelagu. Neví se přesně, kdy k mohutné explozi došlo. Místní civilizace mohla zmizet jako tajemná Atantida. Liparské ostrovy byly osídleny před pěti tisíci lety a jejich obyvatelé obchodovali s černým sopečným sklem obsidiánem, jenž v době kamenné plnil funkci později vymyšleného bronzu nebo železa. Akční rádius místních exportéru v dávnověku sahal až na britské ostrovy. V minojské době byl jejich život ovlivněn kulturou z Kréty. Pak přišlo období temna a po něm se tady v 6.století př.n.l. objevují řečtí kolonisté. Ti zde začali pěstovat vinnou révu a těžit pemzu. Ze starověku jsme přeskočili do nové doby, když jsme míjeli vesnici **San Pietro**, která je střediskem celého ostrova. Nese jméno podle kostelíka Svatého Petra, jenž původně sloužil jako svatyně místních rybářů. Panarea má jen stovky stálých obyvatel, ale v létě ji navštěvují tisíce prominentních turistů. Podobně jako ostrov Capri se stala místem, kde se setkává a rekreuje společenská smetánka. Z lodě jsme přehlédli i nejvyšší vrchol ostrova - Corvo, který se dere do výšky 400 metrů. Za Panareou jsme se proplétali mezi skalisky a neobydlenými ostrůvky, jež jsou pozůstatkem velkého sopečného výbuchu. Dnes představují ráj pro potápěče, neboť pod mořskou hladinou nabízejí podívanou na vraky potopených lodí. Svůj přístav na dnes opuštěném **Basiluzzu** měli již antičtí Římané. Kromě Basiluzza jsme fotili i neobydlený ostrůvek **Dattilo**. A pak se už nechali nést směrem k nejatraktivnějšímu z Liparských ostrovů, Stromboli. Tam jsme odpočívali na vulkanické pláži. Pak jsme překonali šedesátikilometrovou vzdálenost a přistáli u kalábrijských břehů.

V pátek a sobotu jsme si užívali pobytu na plážích Capa Vaticana. Pak nás čekala celodenní cesta zpět do střední Evropy, kde místo sopek kouří komíny a kde se místo siesty pracuje.

Pro CK Inter Zbiroh vypracoval Michal Hrazdil